

קהילה בחלל, קהילת יעקב

Category: חגים, שבועות

כאשר עמדו בפני פרופסור גרין דילמות שונות אודות הישרדותם של אנשים במשך מאות שנים ארוכות בחלל, הוא מצא את הפתרון בעם ישראל ובסוד שרידותו במשך אלפי שנים, מאז מתן תורה.

האתגרים של נאס"א

פרופסור וועלוול גרין ע"ה ממניסוטה היה מדען דגול. בשנות השישים הוא היה חלק מצוות של חוקרי נאס"א שנועד לחקור את ההשפעות שיכולות להיות למסע בחלל על בני אדם. באותם שנים עסקו בנאס"א בהכנות לקראת 'תוכנית ויקינג' שבמסגרתה נשלחו שתי חלליות בלתי מאוישות למאדים. בסופו של דבר החללית שוגרה בשנת 1975.

המחקר שבו פרופסור גרין היה מעורב היה צריך להיות מוכן שש שנים לפני השיגור. כתוצאה מכך נוצר מצב שקבוצת החוקרים שגרין היה חבר בה נשארו בלי תעסוקה בעודם מקבלים משכורת מנאס"א. אחד ממנהלי התוכנות קרא לאסיפה של הקבוצה שמנתה כשלושים חברים והציע שצריך להתחיל לדון באתגר האמיתי של טיסה לחלל. הוא דיבר על כך שבסופו של דבר ננסה לטוס לעבר הכוכבים, כאשר הכוכב הקרוב ביותר לכדור הארץ 'אלפא קנטאורי' הוא רחוק יותר מארבע שנות אור מכדור הארץ. לפי סוגי החלליות שהיו קיימים בשנות השבעים החישוב היה שייקח לפחות 830 שנה להגיע לאותו כוכב² (ישנם שטוענים שאם נשתמש במנוע גרעיני נוכל לעשות את זה בפחות ממאה שנה, אבל בשנת 1968 נחתמה האמנה למניעת ניסויים גרעיניים ולכן זה לא רלוונטי כיום).

הבעיה היא שבני אדם לא חיים כל כך הרבה זמן, ולכן הדרך היחידה להגיע לשם זה ליצור חללית שבתוכה יחיו לפחות שני זוגות בני-אדם והם יילדו צאצאים בתוך החללית ויגדלו שם ילדים, ואותם ילדים ימשיכו את אותה שליחות ואותה מטרה, להמשיך לטוס כדי להגיע לאותו כוכב.

על הקבוצה של גרין הוטל התפקיד לדון כיצד דואגים לכך שבני אדם יוכלו לשרוד את הנסיעה הארוכה הזאת. ראשית, הם דנו בבעיה ההכרחית והראשונה במעלה: מזון. כדי לשרוד אנשים חייבים לאכול. הם טסו למקום ששם שום דבר לא גודל בו, ושום דבר לא קיים. את הכול הם יצטרכו להביא איתם מכדור הארץ. החוקרים השקיעו המון מחשבה בשאלה איך מתחזקים קהילה שהולכת וגדלה במקום שאין בו שום דבר. האתגר הבא שבו הם דנו הייתה השאלה איך מתפטרים מכל הפסולת שבני אדם מייצרים. הבעיה היא שאם אתה זורק משהו מחללית שטסה כל כך מהר, אתה לא יכול להיפטר מזה, זה רודף אותך מבחוץ.

בנוסף לכך, ישנם בעיות חברתיות. ההיסטוריה של האנושות מלמדת שמעולם לא הייתה תקופה של 40 שנה בלי שקבוצה אחת של אנשים החליטה לחסל קבוצה אחרת, ואם כן איך עומדים להתמודד עם הבעיה הזאת? בעיה נוספת: מה יעשו אותם אנשים בזמנם הפנוי, ידרשו רק כמה דקות ביום כדי להפעיל את החללית, ומה תעשה כל הקבוצה הזאת בזמן הפנוי שלהם, ואם לא נדע להעסיק אותם זה מרשם בדוק לצרות.

מסורת בחלל

ואז עלתה השאלה שהקסימה אותנו. איך אמור הדור הראשון ללמד את ילדיהם על השליחות שלהם? הם טסים בחלל והדבר היחיד שיש להם זה ספר הוראות שניתן להם לפני ההמראה. כולנו יודעים איך אנחנו מרגישים לגבי הוראות ישנות, אם מדריך של מכשירי חשמל מתיישן אנו מתעלמים ממנו, משום שזה ישן מדי מכדי להיות מעשי, ואם כן מה יקרה עם הנוסעים בני הדור השני או השלישי. הם יזרקו את ספר ההוראות ויתחילו לנווט את החללית לפי הבנתם. דבר אחד בטוח, הם ילכו לאיבוד?

ואז הפרופסור שהנחה את הדיון אמר: "יש מעט מאוד תקדימים למצב מסוג זה. אני חושב שאנו צריכים ללמוד את השיטה היהודית. עד כמה שידוע לי הם קבוצת האנשים היחידה שבמשך אלפי שנים הצליחה להעביר את המסורת שלהם לדורות הבאים. אנחנו צריכים ללמוד איך הם עשו את זה."

זה הדליק את פרופסור גרין, והרבה זמן אחרי הדיון הוא השקיע מחשבה מה עומד מאחורי ההצלחה של העם היהודי. הוא כותב שנכון שבכל מקום שיש יהודים הם עדיין מתווכחים ודנים מה בדיוק נמסר למשה מסיני, ומה התחדש במשך הדורות, אבל, כשלומדים את התלמוד אי אפשר שלא לקבל את תחושת ההמשכיות. המסר שקיבלנו בסיני לא נחלש. הוא ברור ומדויק היום כפי שהיה כשניתנה התורה. האנשים שמנחים את הגורל היהודי יודעים בדיוק מה הם עושים, והם מצליחים להעביר את זה לילדים שלהם.

אבל אז הוא ממשך, הם הבינו שישנה בעיה קשה יותר. אותם אלו שנולדו על החללית באו לעולם שבו אין כוח משיכה, עצם הזיכרון על כוח המשיכה יהפוך לאגדה, משהו שהיה קיים בעבר, כמו שאתה שומע על מלאכים ואתה לא בדיוק מבין מה זה. ואם כן, בסביבה חסרת משקל שבה אין למעלה ולמטה, אין כיוונים וכו', איך הם אמורים לדעת להנחית את החללית כשצריכים לנחות.

כדי לפתור את הבעיה הזאת, פרופסור גרין הגיע למסקנה שהוא היה בוחר באדם אחד שנראה לו אדם אמין, אולי קצת נאיבי, אבל מישהו שאפשר לסמוך עליו והוא היה אומר לו: אברהם, שמע. בנוסף לכל הדאגות האחרות איך להשיג אוכל ואיך למנוע מלחמות, עליך לקחת בחשבון דבר נוסף. אתה צריך ללמוד איפה זה למעלה ואיזה כיוון זה למטה, ואתה צריך ללמד את זה את הילדים שלך, והם ילמדו את הילדים שלהם ולהזהיר אותם שאם אפילו דור אחד יאבד את

הכיוון כולם אבודים. אנשים לא יאהבו את המסר שלך, הם יצחקו ממך, ירביצו לך וכו', אבל אתה חייב לעשות את זה. אחרת כל המשימה הייתה להבל ולריק (Chabad.org).

הסוד: לחנך את הילדים

מהו באמת סוד ההצלחה של העם היהודי? עבורנו זה לא כזה סוד, זה די ברור. המדרש מספר שלפני מתן תורה הקב"ה ביקש ממשה שייתן לו 'ערבים' שאכן עם ישראל יעביר את התורה מדור לדור. הקב"ה רצה לדעת איך תישמר המסורת. עם ישראל הציע שהנביאים והרבנים יהיו הערבים, אבל הקב"ה לא היה מרוצה מההצעה. לאחר מכן הם הציעו את הזקנים, אותם אלו שפרשו לגמלאות, ואז חוזרים לבית הכנסת, אבל גם הרעיון הזה לא התקבל. בסופו של דבר עם ישראל הכריז: "בנינו עורבים אותנו". הילדים הם יהיו הערבים לכך שהתורה תימסר מדור לדור. בזכותם הקב"ה נתן את התורה לעם ישראל.

אומר הרבי שהמדרש הזה מתכתב עם הפסוק בחומש דברים. בפרשת 'ואתחנן', כאשר הקב"ה מתאר את מתן תורה הוא מתחיל במילים: "רק השמר לך פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת לפני ה' אלוקיך בחורב", "אשר ראיתם את הקולות ואת הלפידים" (ואתחנן ד, ט-י רש"י). "והיינו שהענין דמתן-תורה קשור מיד עם בנינו שעורבים אותנו על ידי הלימוד שלהם". רואים מכאן שהמטרה החשובה ביותר של אותנו יום שבו עמדו בהר סיני זה להעביר את זה לבנים ולנכדים.

בנוסף לכך, בפרשה הראשונה של שמע, בקטע הקטן הזה נמצאים המצות הכלליות כמו תפילין "וקשרתם לאות על ירך והיו לטוטפות בין עיניך", מזוזה "וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך", אבל עוד לפני כן, מיד אחרי המצווה החשובה של "ואהבת את ה' אלוקיך", נאמרה מצות תלמוד תורה. באיזה צורה היא מוזכרת בשמע? "ושננתם לבניך" ללמד את הילדים. לא מוזכר כאן במפורש שהאדם עצמו צריך ללמוד אלא דווקא ללמד את הילדים (תו"מ חלק ע"ב עמ' 275).

כשמדייקים במילים שבהם בחרה התורה לצוות על לימוד התורה לילדים אנו שמים לב שלא נאמר "ולמדת את בניך" כמו שכתוב בפרשה השנייה של שמע "ולמדתם אותם את בניכם לדבר בס", אלא דווקא "ושננתם". לשנן פירושו לחזור על כך שוב ושוב, כמו אדם שרוצה ללמוד משהו בעל פה והוא משנן את זה שוב ושוב.

רבותיי, זה שאנחנו חוגגים היום את מתן תורה 3336 שנים לאחרי שהיא ניתנה בסיני, היא ההוכחה הטובה ביותר שהניסיון הצליח. העם היהודי הצליח להעביר את המסר במשך יותר ממאה דורות מאב לבן מאם לבת, וממורה לתלמיד. השיטה עובדת! ובאותה שיטה אנחנו נמשיך להעביר את זה לדור הבא. הוכחנו שאנו ראויים לבחירה שהקב"ה בחר בנו, בסופו של דבר עם ישראל למרות כל הצרות וכנגד כל התחזיות עומדים כאן ומכריזים שוב "נעשה ונשמע".